

การพัฒนาแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง DEVELOPMENT OF A PARTICIPATORY WASTE MANAGEMENT MODEL FOR THE NETWORK PARTNERS OF BANG BUA THONG MUNICIPALITY

วิเชียร เจริญนนทสิทธิ์^{1*}

อาจารย์พิเศษ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Wichian Charoenonthasit^{1*}

Special Instructor, Department of Public Administration Faculty of Humanities and Social Sciences Phranakhon Rajabhat University

E-mail: wichianwiwi01@gmail.com

Received: xx-xx-xx Revised: xx-xx-xx Accepted: xx-xx-xx

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง และ 3) พัฒนารูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ที่มีประสิทธิภาพ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้เครื่องมือวิจัยที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามได้ค่า Cronbach's alpha = .91 เพื่อนำแบบสอบถามสำหรับแจกกลุ่มตัวอย่างสมาชิกโครงการธนาคารคัดแยกขยะประกันชีวิต จำนวน 376 คน กับการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 กลุ่ม จำนวน 41 คน คือ (1) ผู้บริหารเทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง จำนวน 7 คน (2) กรรมการบริหารธนาคารคัดแยกขยะประกันชีวิต จำนวน 20 คน และ (3) ผู้นำชุมชนในพื้นที่เทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง จำนวน 14 คน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า แล้วนำอ่านและตีความ เพื่อสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยต่อไป

ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.21$, S.D. = .868) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่ คือ โครงการฯ ช่วยให้มีการนำขยะมาใช้ซ้ำหรือนำไปขาย ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = .841) การดำเนินงานของโครงการฯ ช่วยลดจำนวนขยะในชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะขยะรีไซเคิลที่จะถูกคัดแยกไปแปรรูปเป็นสิ่งของเครื่องใช้อื่น ๆ หรือคัดแยกไปขายต่อให้ธนาคารคัดแยกขยะฯ ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการฯ ช่วยให้สมาชิกได้รับประโยชน์จากการจัดการขยะทั้งทางตรง เช่น ลดปริมาณขยะในชุมชน ชุมชนมีความเป็นระเบียบและสะอาดยิ่งขึ้น

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเทศบาลเมืองใหม่บางบัวทองโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.18$, S.D. = .880) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่ คือ แรงจูงใจด้านประโยชน์ที่จะได้รับจากโครงการธนาคารขยะฯ มีผลต่อการตัดสินใจสมัครเป็นสมาชิกของโครงการธนาคารขยะฯ ($\bar{x} = 4.22$, S.D. =

¹ อาจารย์พิเศษ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

.867) การสร้างใจให้เข้าร่วมเป็นสมาชิก โดยการสื่อสารข้อมูลของโครงการผ่านช่องทางต่าง ๆ ประกอบกับการเสริมสร้างความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

3. รูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง ที่มีประสิทธิภาพ ที่มีองค์ประกอบและวิธีการ คือ (1) การสร้างภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วน (2) การจัดตั้งองค์การจัดการขยะ เป็นการตั้งองค์การบริหารและการจัดการที่บริหารโดยประชาชนในรูปแบบคณะกรรมการ และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม โดยมีองค์การภาคีเครือข่ายให้การสนับสนุน (3) การสร้างการมีส่วนร่วม โดยคำนึงถึงปัจจัยที่ 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยที่หนึ่ง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการเครือข่ายจัดการขยะ ได้แก่ ความตระหนักและการจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม ความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อม แรงจูงใจด้านประโยชน์ที่จะได้รับ การประชาสัมพันธ์เชิญชวน และการโน้มน้าวชักจูงให้เข้ามามีส่วนร่วม และ ปัจจัยที่สอง ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะ ได้แก่ ปริมาณขยะในพื้นที่ ศักยภาพและความสามารถในการจัดการขยะ การมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือของประชาชน การนำเทคโนโลยีและเทคนิคการจัดการขยะ และการให้ความสำคัญในการจัดการขยะของหน่วยงานรับผิดชอบ

คำสำคัญ: การจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม ภาคีเครือข่าย เทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง ธนาคารขยะ

Abstract

This research aimed to: 1) study the efficiency of participatory waste management by the network partners of Bang Bua Thong Municipality, 2) identify factors influencing the participatory waste management of the network partners, and 3) develop an efficient participatory waste management model for the network partners of Bang Bua Thong Municipality. The study employed a mixed-methods approach, integrating both quantitative and qualitative research. The quantitative research used validated research tools, with a questionnaire reliability score of Cronbach's alpha = .91. The questionnaire was distributed to a sample of 376 members of the Waste-to-Life Insurance Bank Project. The qualitative research involved in-depth interviews with 41 key informants from three groups: (1) seven executives from Bang Bua Thong Municipality, (2) twenty management committee members of the Waste-to-Life Insurance Bank, and (3) fourteen community leaders from the municipality. Data were analyzed using descriptive statistics, namely frequency, percentage, mean, and standard deviation for quantitative data. Qualitative data from in-depth interviews with key informants were analyzed through triangulation to validate the findings, which were then interpreted to form inductive conclusions.

The study results are as follows:

1. The overall efficiency of participatory waste management by the network partners of Bang Bua Thong Municipality was rated very high ($\bar{x} = 4.21$, S.D. = .868). When considering each item, the majority of responses were as follows: the Waste-to-Life Insurance Bank Project helped promote waste reuse or resale ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = .841), and the project's operations concretely reduced the amount of waste in the community, especially recyclable waste, which was sorted for reuse or resale to the Waste-to-Life Insurance Bank. Additionally, various project activities provided direct benefits to members, such as reducing waste in the community and contributing to a cleaner, more organized environment.

2. Factors influencing the participatory waste management of the network partners were rated high overall ($\bar{x} = 4.18$, S.D. = .880). When considering each item, the majority of responses were as follows: motivation derived from the project's benefits influenced the decision to become a member ($\bar{x} = 4.22$, S.D. = .867); incentives created through the project's information dissemination via various channels, along with increased environmental awareness, were key factors contributing to public participation.

3. The efficient participatory waste management model for the network partners of Bang Bua Thong Municipality, Nonthaburi Province, includes the following components and methods: (1) building a network of partners from all sectors, (2) establishing a waste management organization governed and managed by the people in the form of a committee, providing opportunities for public participation and supported by the network partners, and (3) encouraging participation based on two key factors. The first factor encompasses elements that influence participation in managing and

organizing the waste management network, including environmental awareness and consciousness, environmental knowledge and understanding, motivation through benefits, and efforts to promote and encourage involvement. The second factor comprises elements that influence waste management, including the amount of waste in the area, the capacity and capability of waste management, public participation and cooperation, the application of waste management technologies and techniques, and the priority given to waste management by responsible agencies.

Keywords: Participatory Waste Management, Network Partners, Bang Bua Thong Municipality, Waste Bank

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยและทั่วโลกกำลังเผชิญกับวิกฤตทางด้านสิ่งแวดล้อมในหลายรูปแบบ เช่น มลพิษทางอากาศ มลพิษทางน้ำ มลพิษทางดิน ชยะมลพิษ ซึ่งมลพิษสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นมาจากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มากเกินไป (TAT Policy and Plan. 2024) ในขณะเดียวกัน การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยทำให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมตามมามากมาย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่นอกจากจะสร้างความตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องของสิ่งแวดล้อมแล้ว ประเทศไทยควรมีแผนการดำเนินการมากขึ้นเพื่อช่วยลดผลกระทบเชิงลบอย่างจริงจัง เมื่อปี 2562 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนให้เกิดผลเป็นรูปธรรม จึงได้มีการกำหนดแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ขึ้นและมอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างรูปแบบการจัดการขยะที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ภายใต้หลัก “ประชารัฐ” ซึ่งเป็นการสร้างความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคประชาชน ด้วยคาดหวังให้ทุกคนปรับเปลี่ยนวิถีการใช้ชีวิตของตนเองและเต็มใจที่จะร่วมมือกันแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน (Bang Bua Thong New Municipality, 2024).

มลพิษทางขยะ คือ สิ่งของต่าง ๆ ที่เหลือทิ้ง เนื่องจากการเสื่อมสภาพจนไม่สามารถใช้งานได้ หรืออาจจะเป็นสิ่งของที่ไม่ต้องการใช้งานแล้ว เมื่อถูกทิ้งและมีการกำจัดที่ไม่ถูกต้องจนส่งผลกระทบต่อธรรมชาติ มนุษย์ และสิ่งมีชีวิตชนิดอื่น ๆ ซึ่งขยะแต่ละชนิดจะต้องมีวิธีการจัดการที่แตกต่างกันออกไป สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหามลพิษทางขยะ มีอยู่ 3 สาเหตุหลัก คือ (1) การทิ้งขยะไม่เป็นที่ ซึ่งสาเหตุนี้เกิดจากความมั่งก่ายและความไม่ใส่ใจของคนในการทิ้งขยะ จึงทำให้เราเห็นขยะอยู่ตามแม่น้ำลำคลอง ท้องถนน หรือแม้แต่ทะเล ซึ่งทำให้ไม่สามารถนำขยะเหล่านั้นมาจัดการอย่างถูกวิธีได้ทั้งหมด (2) การใช้สิ่งของมากเกินไป สิ่งที่พบเจอได้บ่อยครั้งในชีวิตประจำวันคือการที่เราซื้อสินค้าแล้วร้านค้ามีบรรจุภัณฑ์หลายชั้น เช่น กล่อง ซอง และยังใส่ถุงพลาสติกอีกชั้น ซึ่งทำให้เกิดขยะจากบรรจุภัณฑ์ที่ไม่ได้ใช้เป็นจำนวนมาก และ (3) การจัดการขยะไม่ดี หลาย ๆ ครั้งการจัดการขยะมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอจึงทำให้มีขยะตกค้าง เกิดการหมักหมมเน่าเสีย เป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมและผู้อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียงที่ทิ้งขยะ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำแนกเป็น 4 ลักษณะ คือ (1) การดำเนินการ อาทิ การกำจัดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย (2) การส่งเสริม หมายถึง การให้หรือเพิ่มเติมในด้านความรู้ความเข้าใจ จิตสำนึกและความตระหนัก การมีส่วนร่วม และความพร้อมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบมีบทบาทเป็นผู้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (3) การประสาน คือ การสื่อสารหรือดำเนินการใด ๆ ให้เกิดความร่วมมือ หรือเกิดการดำเนินงานร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่น รวมทั้งให้เกิดบูรณาการในการบริหารจัดการในพื้นที่ และ (4) การสนับสนุน เป็นการให้หรือให้ใช้วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ แรงงาน ข้อมูล และงบประมาณเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน

ในปัจจุบัน เทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีประชาชนย้ายมาอยู่เป็นจำนวนมากและเกิดหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นจำนวนมาก (Bang Bua Thong New Municipality, 2024) ทำให้ปริมาณขยะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เทศบาลจึงได้รณรงค์สร้างความรับรู้ ความเข้าใจ และจิตสำนึกให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการลดปริมาณและคัดแยกมูลฝอย ณ แหล่งกำหนดมูลฝอย ผ่านโครงการ “ธนาคารคัดแยกขยะประกันชีวิต” ซึ่งประชาชนในพื้นที่ให้

ความร่วมมือเป็นอย่างดีจนสามารถได้รับรางวัลมากมาย เช่น ปี 2563 ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 2 ระดับประเทศ โครงการชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) โล่เกียรติคุณสำหรับเทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง ให้การสนับสนุนการดำเนินงาน ชุมชนปลอดขยะ โล่เกียรติคุณการบริหารจัดการน้ำเสียยอดเยี่ยม ประเภทระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนขนาดเล็ก (ศูนย์บริหารจัดการคุณภาพน้ำ) และ ปี 2561 ได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับ 1 ตามโครงการประกวดการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ระดับจังหวัด

การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ต้องอาศัยความร่วมมืออย่างเต็มที่ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน เพื่อช่วยกันปกป้องปัญหาสิ่งแวดล้อมในรูปแบบต่าง ๆ จะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตและสุขอนามัยที่ดีขึ้น ตามที่ เทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ได้ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐที่จะมีส่วนหนุนเสริมให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมตลอดทั้งต้นทาง กลางทางและปลายทาง จึงศึกษาเพื่อทราบถึงการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของเทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี และนำข้อมูลพัฒนารูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของเทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

คำถามของการวิจัย

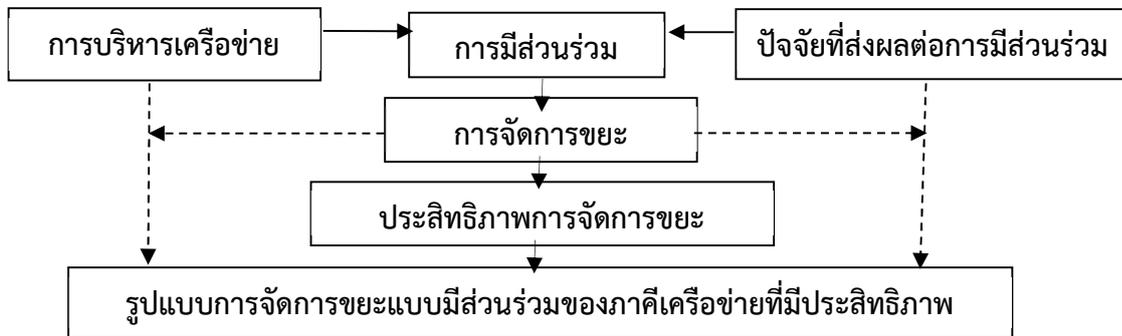
1. การจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี เป็นอย่างไร มีประสิทธิภาพเพียงใด
2. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีอะไรบ้าง ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะอย่างไร
3. รูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ที่มีประสิทธิภาพ เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ที่มีประสิทธิภาพ

กรอบแนวความคิด

กรอบแนวคิดในการศึกษา มีตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยประยุกต์ เพื่อสร้างองค์ความรู้ ด้วยวิธีผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการแจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างสมาชิกโครงการธนาคารคัดแยกขยะประกันชีวิตจำนวน 376 คน กับ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารเทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง ผู้บริหารและกรรมการบริหารธนาคารคัดแยกขยะประกันชีวิต และผู้นำชุมชนในพื้นที่เทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มี 3 กลุ่ม จำนวน 41 คน ดังนี้

- 1) ผู้บริหารเทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง จำนวน 7 คน
- 2) ผู้บริหารและกรรมการบริหารธนาคารคัดแยกขยะประกันชีวิต จำนวน 20 คน
- 3) ผู้นำชุมชนในพื้นที่เทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จำนวน 14 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. เครื่องมือเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม โดยการศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสร้างกรอบแนวความคิด แล้วนำมาสร้างแบบสอบถามขึ้นมา 1 ชุด แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คนตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยแบบสอบถามมี 7 ตอน คือ ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีลักษณะคำถามให้เลือกตอบ (Checklist) เลือกตอบเพียงข้อเดียว ตอนที่ 2 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการเครือข่ายจัดการขยะ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการเครือข่ายจัดการขยะ ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมการบริหารและการจัดการเครือข่ายจัดการขยะ ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะ ตอนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการขยะ และตอนที่ 7 คำถามปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) แบบสอบถาม ว่าความน่าเชื่อถือ มีความเชื่อมั่นเพียงพอต่อการนำไปเก็บข้อมูลจริงหรือไม่ สำหรับเกณฑ์การพิจารณาค่า Cronbach's alpha ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่า 0.7 ผลการประเมินได้ค่า = .91

2. เครื่องมือเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง ดังนี้

- 1) การบริหารและการจัดการเครือข่ายจัดการขยะ เป็นอย่างไร
- 2) การมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการเครือข่ายจัดการขยะของภาคีเครือข่าย เป็นอย่างไร
- 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมการบริหารและการจัดการเครือข่ายจัดการขยะ มีอะไรบ้าง และส่งต่อการมีส่วนร่วมการบริหารและการจัดการเครือข่ายอย่างไร
- 4) ประสิทธิภาพการจัดการขยะของเทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง เป็นอย่างไร
- 5) ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะมีอะไรบ้าง และส่งต่อการจัดการขยะอย่างไร
- 6) แนวทางจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรีที่มีประสิทธิภาพ ควรเป็นอย่างไร

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า แล้วนำอ่านและตีความ เพื่อสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ข้อมูลส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 376 คน จำแนกตาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน สรุปได้ดังนี้

จำแนกตามเพศ พบว่า เพศหญิง ร้อยละ 59.0 รองลงมา เป็นเพศชาย ร้อยละ 35.4 และลำดับสุดท้าย เป็นบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) ร้อยละ 5.6

จำแนกตามอายุ พบว่า อายุ 31 – 40 ปี ร้อยละ 21.8 รองลงมา มีอายุ 21 – 30 ปี ร้อยละ 21.3 และลำดับสุดท้าย มีอายุต่ำกว่า 21 ปี ร้อยละ 2.1

จำแนกตามอาชีพ พบว่า อาชีพพนักงานราชการ ร้อยละ 21.5 รองลงมา มีอาชีพข้าราชการ ร้อยละ 19.7 และลำดับสุดท้าย มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 2.7

จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า การศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 42.6 รองลงมา มีการศึกษามัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ร้อยละ 27.9 และลำดับสุดท้าย มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 6.4

จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่าส่วนใหญ่ มีรายได้ 10,001 – 20,000 บาท ร้อยละ 47.2 รองลงมา มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 32.0 และลำดับสุดท้าย มีรายได้ 30,001 บาท ขึ้นไป ร้อยละ 4.8

จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน พบว่า อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 12 ปี ร้อยละ 44.4 รองลงมา อาศัยอยู่ในชุมชน 6 – 9 ปี ร้อยละ 17.3 และลำดับสุดท้าย อาศัยอยู่ในชุมชนน้อยกว่า 2 ปี ร้อยละ 6.4

ภาพรวมการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง

ผลการวิเคราะห์ภาพรวมการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.19$, S.D.= .867) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่ คือ การบริหารและการ

จัดการเครือข่ายจัดการขยะ ($\bar{x} = 4.23$, S.D.= .857) รองลงมา คือ ประสิทธิภาพการจัดการขยะ ($\bar{x} = 4.21$, S.D.= .868) และลำดับสุดท้าย คือ การมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการเครือข่ายจัดการขยะ ($\bar{x} = 4.12$, S.D.= .888)

การบริหารและการจัดการเครือข่ายจัดการขยะ

โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.23$, S.D.= .857) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่ คือ โครงการฯ มีการกำหนด กฎกติการะเบียบสำหรับสมาชิกไว้อย่างชัดเจน ($\bar{x} = 4.28$, S.D.= .831) รองลงมา คือ โครงการฯ มีการสร้างความร่วมมือระหว่างสมาชิกและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของสมาชิกโครงการฯ ($\bar{x} = 4.27$, S.D.= .888) และโครงการฯ มีการกำหนดเป้าหมายในการจัดตั้งอย่างชัดเจน ($\bar{x} = 4.27$, S.D.= .824) และลำดับสุดท้าย คือ โครงการฯ มีการคัดเลือกสมาชิกโครงการฯ ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ($\bar{x} = 4.17$, S.D.= .863)

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการธนาคารขยะ

การมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการเครือข่ายจัดการขยะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.12$, S.D.= .888) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่ คือ สมาชิกโครงการฯ ได้รับประโยชน์จากโครงการธนาคารขยะฯ ($\bar{x} = 4.20$, S.D.= .889) รองลงมา คือ สมาชิกของโครงการฯ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ และให้ข้อมูลต่อการบริหารจัดการของโครงการธนาคารขยะฯ ($\bar{x} = 4.13$, S.D.= .888) และลำดับสุดท้าย คือ สมาชิกโครงการฯ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจการบริหารและการจัดการของโครงการธนาคารขยะฯ ($\bar{x} = 4.07$, S.D.= .897)

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมการบริหารและการจัดการเครือข่ายจัดการขยะ

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมการบริหารและการจัดการเครือข่ายจัดการขยะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.18$, S.D.= .880) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่ คือ แรงจูงใจด้านประโยชน์ที่จะได้รับจากโครงการธนาคารขยะฯ มีผลต่อการตัดสินใจสมัครเป็นสมาชิกของโครงการธนาคารขยะฯ ($\bar{x} = 4.22$, S.D.= .867) รองลงมา คือ การประชาสัมพันธ์เชิญชวนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและโครงการธนาคารขยะฯ มีผลต่อการตัดสินใจสมัครเป็นสมาชิกของโครงการธนาคารขยะฯ ของประชาชน ($\bar{x} = 4.19$, S.D.= .909) และลำดับสุดท้าย คือ ความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชน มีผลต่อการตัดสินใจสมัครเป็นสมาชิกของโครงการธนาคารขยะฯ ($\bar{x} = 4.15$, S.D.= .860)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.20$, S.D.= .844) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่ คือ การให้ความสำคัญในการจัดการขยะของเทศบาลเมืองใหม่บางบัวทองต่อนโยบายและโครงการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังส่งผลต่อการจัดการขยะในพื้นที่ ($\bar{x} = 4.24$, S.D.= .818) รองลงมา คือ ศักยภาพและความสามารถในการจัดการขยะของเทศบาลเมืองใหม่บางบัวทองส่งผลต่อการจัดการขยะในพื้นที่ ($\bar{x} = 4.22$, S.D.= .839) และลำดับสุดท้าย คือ ปริมาณขยะในพื้นที่เมืองใหม่บางบัวทองที่เพิ่มขึ้นส่งผลต่อการจัดการขยะในพื้นที่ ($\bar{x} = 4.17$, S.D.= .835)

ประสิทธิภาพการจัดการขยะ

ประสิทธิภาพการจัดการขยะ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.21$, S.D.= .868) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่ คือ โครงการฯ ช่วยให้มีการนำขยะมาใช้ซ้ำหรือนำไปขาย ($\bar{x} = 4.23$, S.D.= .841) โครงการฯ ช่วยให้มีปริมาณขยะในพื้นที่ลดลง ($\bar{x} = 4.23$, S.D.= .867) และโครงการฯ ช่วยให้ประชาชนเกิดจิตสำนึกด้าน

สิ่งแวดล้อมและมีการนำขยะมาทำให้เกิดประโยชน์ ($\bar{x} = 4.23, S.D. = .871$) รองลงมา คือ โครงการฯ ช่วยให้มีการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ ($\bar{x} = 4.20, S.D. = .886$) และลำดับสุดท้าย คือ โครงการฯ ช่วยให้มีขยะตกค้าง ($\bar{x} = 4.14, S.D. = .877$)

2. ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

การบริหารและการจัดการเครือข่ายจัดการขยะ

การบริหารและการจัดการโครงการธนาคารคัดแยกขยะฯ เป็นการบริหารและการจัดการในรูปแบบคณะทำงานหลายคณะที่ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ตามแต่ละตำแหน่งงาน รวมทั้งการกำหนดโครงสร้างของคณะทำงานไว้อย่างชัดเจน โดยคณะผู้บริหารโครงการจะกำหนดกฎ ระเบียบในการบริหารจัดการโครงการไว้อย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนการวางแผนการดำเนินงานของโครงการอย่างเป็นระบบ และมีการประชาสัมพันธ์สื่อสารทำความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบและปฏิบัติตาม

การมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการเครือข่ายจัดการขยะ

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโครงการธนาคารคัดแยกขยะประกันชีวิต จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง โดยได้ข้อมูลที่สอดคล้องกันว่า โครงการฯ มีเป้าหมายการดำเนินงานที่เน้นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน โดยจะเปิดโอกาสให้สมาชิกร่วมรับผลประโยชน์เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นสมาชิก อีกทั้งในขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการฯ จะเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการและเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ อีกทั้งยังส่งเสริมให้ประชาชนเข้าเยี่ยมชมการจัดการโครงการและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าตรวจสอบการดำเนินการของโครงการว่าสามารถดำเนินการได้ตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมการบริหารและการจัดการเครือข่ายจัดการขยะ

ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลายท่านและเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันว่า โครงการฯ มีการสร้างจูงใจให้เข้าร่วมเป็นสมาชิก โดยการสื่อสารข้อมูลของโครงการผ่านช่องทางต่าง ๆ ประกอบกับการเสริมสร้างความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะ

ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลายท่านและเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกันว่าโครงการฯ สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนสำคัญเกิดจากการมีผู้บริหารที่สนับสนุนการดำเนินงาน มีคณะทำงานที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการ และมีการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการอย่างสม่ำเสมอ โดยประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนให้เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงาน ทั้งการอบรมให้ความรู้ในการดำเนินงาน การพัฒนาระบบ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ประสิทธิภาพการจัดการขยะ

ด้านประสิทธิภาพการจัดการขยะ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลายท่านและเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ได้ข้อมูลที่สุดคล้องกันว่า การดำเนินงานของโครงการฯ ช่วยลดจำนวนขยะในชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะขยะรีไซเคิลที่จะถูกคัดแยกไปแปรรูปเป็นสิ่งของเครื่องใช้อื่น ๆ หรือคัดแยกไปขายต่อให้ธนาคารคัดแยกขยะฯ ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการฯ ช่วยให้สมาชิกได้รับประโยชน์จากการจัดการขยะทั้งทางตรง เช่น ลดปริมาณขยะในชุมชน ชุมชนมีความเป็นระเบียบและสะอาดยิ่งขึ้น และทางอ้อม เช่น การนำกลับมาใช้ใหม่จะช่วยลดค่าใช้จ่าย และช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้ประชาชนในทุกระดับได้ร่วมมือกันป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

รูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเทศบาลเมืองใหม่ บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรีที่มีประสิทธิภาพ

รูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรีที่มีประสิทธิภาพ ที่มีองค์ประกอบและวิธีการดังนี้

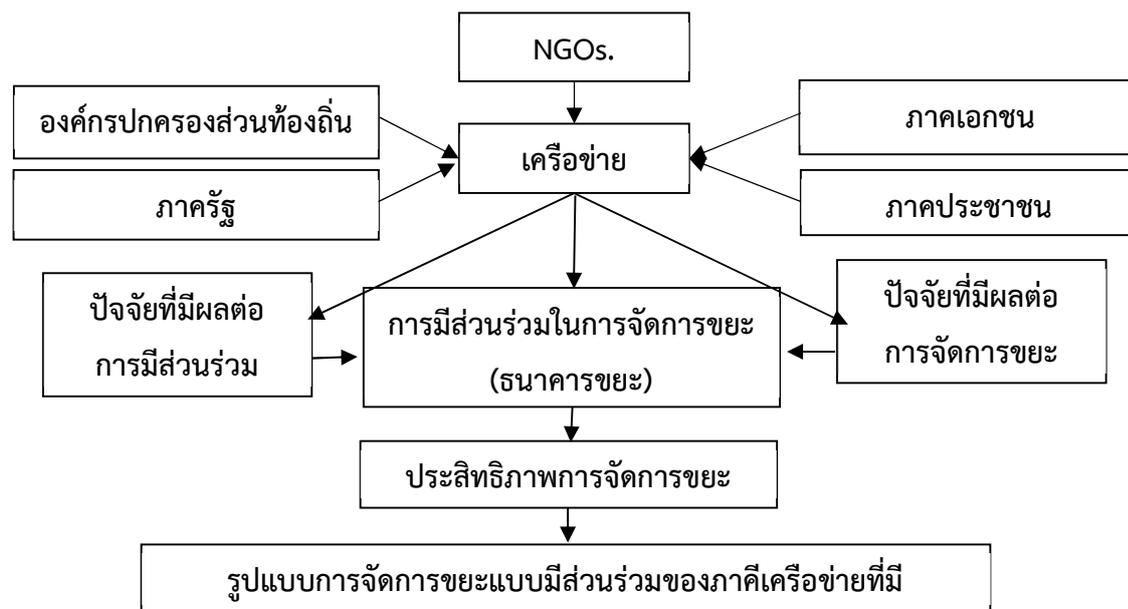
1. การสร้างภาคีเครือข่าย เป็นการสร้างเครือข่ายจากองค์การหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วน ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน NGOs. โดยมีเป้าหมายร่วมกันคือการจัดการขยะในพื้นที่ ซึ่งเครือข่ายนี้จะมีบทบาทแตกต่างกันไปตามศักยภาพของสมาชิก เช่น การสนับสนุน การส่งเสริม การพัฒนา เพื่อให้เกิดการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านโครงการธนาคารคัดแยกขยะฯ

2. องค์การจัดการขยะ เป็นการจัดตั้งองค์การบริหารและการจัดการขยะ(ธนาคารคัดแยกขยะฯ) ที่บริหารโดยประชาชนในรูปแบบคณะกรรมการ และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม โดยมีองค์การภาคีเครือข่ายให้การสนับสนุน ให้คำปรึกษา การส่งเสริม การพัฒนา เพื่อให้ องค์การจัดการขยะสามารถการบริหารและการจัดการเครือข่ายในประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การกำหนด กฎกติการะเบียบสำหรับสมาชิก โครงสร้างของคณะกรรมการบริหาร การเปิดโอกาสให้สมาชิกโครงการฯ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการ การสร้างความร่วมมือระหว่างสมาชิกและพืงพาอาศัยซึ่งกันและกัน การกำหนดเป้าหมายในการจัดตั้งองค์การ การบริหารและการจัดการโครงการฯ ที่มีความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ การให้ผลตอบแทนสมาชิกโครงการฯ อย่างเหมาะสมและเป็นที่น่าพอใจ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และข้อมูลข่าวสารของสมาชิก การสร้างความผูกพันและความรับผิดชอบให้กับสมาชิก การประเมินผลการดำเนินงาน การได้รับการสนับสนุนส่งเสริมการบริหารและการจัดการ และการคัดเลือกสมาชิกโครงการฯ ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม

3. การสร้างการมีส่วนร่วม โดยคำนึงถึงปัจจัยที่ 2 ปัจจัย คือ (1) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการเครือข่ายจัดการขยะ ได้แก่ ความตระหนักและการจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม ความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อม แรงจูงใจด้านประโยชน์ที่จะได้รับ การประชาสัมพันธ์เชิญชวน และการโน้มน้าวชักจูงให้เข้ามามีส่วนร่วม และ (2) ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะ ได้แก่ ปริมาณขยะในพื้นที่ ศักยภาพและความสามารถในการจัดการขยะ การมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือของประชาชน การนำเทคโนโลยีและเทคนิคการจัดการขยะ และการให้ความสำคัญในการจัดการขยะของหน่วยงานรับผิดชอบ

4. ประสิทธิภาพการจัดการขยะ เป็นการประเมินผลลัพธ์ของการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมได้แก่ ขยะตกค้าง การนำขยะกลับมาใช้ใหม่ การนำขยะมาใช้ซ้ำหรือนำไปขาย การลดลงของปริมาณขยะ และการเกิดจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมและมีการนำขยะมาทำให้เกิดประโยชน์ของประชาชน

จากองค์ประกอบและวิธีการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย จึงนำไปสู่รูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 รูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง ผู้วิจัยได้ค้นพบจากการศึกษาในครั้งนี้และได้นำประเด็นต่าง ๆ มาอภิปรายในรายละเอียดต่าง ๆ ได้ ดังนี้

การบริหารและการจัดการเครือข่ายจัดการขยะ

รูปแบบการบริหารและการจัดการแบบโครงการ โดยมีคณะทำงานหลายคณะซึ่งมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ตามแต่ ละตำแหน่งงาน รวมทั้งการกำหนดโครงสร้างของคณะทำงานไว้อย่างชัดเจน โดยคณะผู้บริหารโครงการจะกำหนดกฎ ระเบียบ ในการบริหารจัดการโครงการไว้อย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนการวางแผนการดำเนินงานของโครงการอย่างเป็นระบบ และมีการประชาสัมพันธ์สื่อสารทำความเข้าใจให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบและปฏิบัติตาม สอดคล้องแนวคิดของ Waarden (1992) Benson (1982) และ Aldrich (1979) ซึ่งได้เสนอแนวคิดไว้ว่า การบริหารและการจัดการเครือข่ายมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิก การกำหนดโครงสร้างของเครือข่าย การจัดระเบียบ กฎเกณฑ์ในการบริหารจัดการเพื่อเป็นแนวทางการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ตลอดจนการวางแผนการดำเนินงาน โดยมีการกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับแนวคิดของ Benson (1982) และ Aldrich (1979) ที่ได้กล่าวไว้ว่า

การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ของสมาชิกเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานที่จะช่วยให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้

การมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการเครือข่ายจัดการขยะ

โครงการฯ มีรูปแบบการดำเนินงานที่เน้นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน โดยจะเปิดโอกาสให้สมาชิกร่วมรับผลประโยชน์เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นสมาชิก อีกทั้งในขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการฯ จะเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการและเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ อีกทั้งยังส่งเสริมให้ประชาชนเข้าเยี่ยมชมการจัดการโครงการและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าตรวจสอบการดำเนิน Provan & Lemaire (2017) และ Paul Starkey (1997) ที่ได้แสดงความคิดเห็นว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการบริหารและการจัดการเครือข่ายมีส่วนสำคัญในการสร้างการรับรู้และเกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิก และสอดคล้องกับการวิจัยของ Nontacha Manawisan. (2021) โดยการวิจัยพบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินโครงการ คือ การสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกในทุกขั้นตอน ได้แก่ การมีกระบวนการค้นหาปัญหา วิเคราะห์ปัญหา และหาแนวทาง การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบผ่านกระบวนการประชาคมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกคน จนประชาชนเข้าใจและสมัครใจเข้ามามีส่วนร่วม ภายใต้การสนับสนุนของคณะกรรมการทุกระดับและองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น และปัจจัยจากความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน ส่วนข้อเสนอแนะเพื่อความยั่งยืน ได้แก่ การขยายผลกิจกรรมออกไปสู่ภาคีอื่น ๆ ในชุมชน และผู้นำชุมชน หน่วยงานราชการในพื้นที่ควรเป็นต้นแบบในการจัดการขยะให้แก่ประชาชน

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมการบริหารและการจัดการเครือข่ายจัดการขยะ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของโครงการฯ ประกอบด้วย การสร้างจูงใจให้เข้าร่วมเป็นสมาชิก โดยการสื่อสารข้อมูลของโครงการผ่านช่องทางต่าง ๆ ประกอบกับการเสริมสร้างความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน สอดคล้องกับแนวคิดของ Klijn et al. (2010) และ Koppelman (2016) ที่ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า การกำหนดกฎเกณฑ์การเข้าร่วมเป็นสมาชิกและผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกที่ชัดเจนและประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกได้รับทราบจะช่วยให้ประชาชนเกิดการรับรู้และตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิก และสอดคล้องกับแนวคิดของ Adam Burke (1999) ที่ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า เครือข่ายต้องมีระบบการตอบแทนหรือที่ผลประโยชน์ดีให้แก่สมาชิก ซึ่งอาจเป็นสิ่งตอบแทนหรือที่ผลประโยชน์ที่ไม่ใช่ตัวเงิน แต่อาจเป็นความภาคภูมิใจหรือการได้รับการยอมรับ เพื่อสร้างความกระตือรือร้นให้สมาชิกอยากเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ และเพื่อให้สมาชิกไม่ลาออก และสอดคล้องกับผลจากวิจัยของ Rungkan Phlai Kaew & Prapassorn Aksonphan. (2019). โดยผลการวิจัยพบว่า การกระตุ้นให้ชุมชนเกิดความสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็นและควรเหมาะสมกับบริบทของชุมชนจะทำให้การจัดการขยะมูลฝอยได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะ

โครงการฯ สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนสำคัญเกิดจากการมีผู้บริหารที่สนับสนุนการดำเนินงาน มีคณะทำงานที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการ และมีการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการอย่างสม่ำเสมอ โดยประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนให้เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงาน ทั้งการอบรมให้ความรู้ในการดำเนินงาน การพัฒนาระบบ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ

Klijn & Teisman (1997) ที่ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า การขับเคลื่อนการดำเนินงานของเครือข่ายที่ประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ผู้นำต้องให้ความสำคัญและหาวิธีการดำเนินงานที่ช่วยสร้างความร่วมมือจากสมาชิก โดยที่ Levina & Vaast (2005) และ Williams (2012) ได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า ผู้นำจะต้องทำหน้าที่บริหารจัดการและพยายามพัฒนาการดำเนินงานของสมาชิก โดยอาจจะต้องขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก เพื่อผลักดันให้เกิดการดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่แต่ละสมาชิกได้รับผิดชอบ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Starkey (1997) ที่ได้เสนอกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายด้วยการเสริมความเข้มแข็งของเครือข่าย ซึ่งควรสนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายกับเครือข่ายอื่น เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถดำเนินการได้ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการด้วยการมีกิจกรรมร่วมกันหรือเป็นตัวแทนร่วมกัน ตลอดจนการประสานการดำเนินงานที่ช่วยแบ่งปันความรู้ ข้อมูลข่าวสารหรือเทคโนโลยีที่เหมาะสม

ประสิทธิภาพการจัดการขยะ

การดำเนินงานของโครงการฯ ช่วยลดจำนวนขยะในชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะขยะรีไซเคิลที่จะถูกคัดแยกไปแปรรูปเป็นสิ่งของเครื่องใช้อื่น ๆ หรือคัดแยกไปขายต่อให้ธนาคารคัดแยกขยะฯ ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ช่วยให้สมาชิกได้รับประโยชน์จากการจัดการขยะทั้งทางตรง เช่น ลดปริมาณขยะในชุมชน ชุมชนมีความเป็นระเบียบและสะอาดยิ่งขึ้น และทางอ้อม เช่น การนำกลับมาใช้ใหม่จะช่วยลดค่าใช้จ่าย และช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ประชาชนร่วมมือกันป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับแนวคิดของ Dery (1984) และ Teisman (1992) ที่ได้แสดงความคิดเห็นว่า การจัดการเครือข่ายจำเป็นต้องบริหารจัดการสมาชิกของเครือข่ายทั้งหมดให้เกิดการพัฒนาขึ้นจากเดิมเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายทั้งทางตรงและทางอ้อม การจัดการที่ดีจึงต้องกระตุ้นการเข้ามามีส่วนร่วมของสมาชิก และบรรลุสถานการณ์สมประโยชน์ทั้งสองฝ่าย (win - win) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kanlayaphat Pralomlak et al. (2023) โดยการวิจัยพบว่า การส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดการขยะมูลฝอย สามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะต้องนำไปกำจัดให้น้อยที่สุดสามารถนำขยะมาใช้ประโยชน์ ทั้งในส่วนของการใช้ซ้ำและแปรรูปเพื่อใช้ใหม่ ส่งผลให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีสภาพภูมิทัศน์สวยงาม รวมถึงได้ประโยชน์จากการตัดแยกขยะนำไปขายเป็นการเพิ่มรายได้ในครอบครัว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. เทศบาลเมืองใหม่บางบัวทอง บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการขับเคลื่อนโครงการฯ ผู้บริหารจึงต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนให้โครงการฯ มีการดำเนินงานอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน
2. ควรมีการปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์การเข้าร่วมการเป็นสมาชิกของโครงการฯ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและผลประโยชน์ที่สมาชิกที่จะได้รับอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของสมาชิก ซึ่งจะช่วยการดำเนินการมีประสิทธิภาพและช่วยให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นสมาชิกมากขึ้น

3. ควรส่งเสริม สนับสนุนหรือรณรงค์ให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะในรูปแบบที่สามารถทำได้ง่ายอย่างต่อเนื่อง และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างรอบด้าน เพื่อให้สมาชิกมีความตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของการจัดการขยะ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกของโครงการฯ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านยิ่งขึ้น จึงควรวิจัยปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจหรือไม่สามารถจูงใจประชาชนที่ไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิกของโครงการฯ ซึ่งจะนำผลการวิจัยไปสร้างแรงจูงใจให้ผู้ที่ยังไม่เป็นสมาชิกมีความสนใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกของโครงการธนาคารคัดแยกขยะฯ มากขึ้น เช่น คุณภาพชีวิต รายได้ เป็นต้น

2. การวิจัยนำผลวิจัยไปใช้เพื่อยืนยันรูปแบบ ด้วยการศึกษาผลจากการนำรูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเทศบาลเมืองใหม่ บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ที่มีประสิทธิภาพ ไปประยุกต์ใช้และวิจัยประเมินผลในพื้นที่อื่น ๆ

3. ควรศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการของธนาคารขยะที่อื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จที่มีความหลากหลายและแตกต่างกันของตัวแปร เพื่อสร้างเป็นรูปแบบ หรือ โมเดลกลาง

REFERENCES

- Aldrich, H. A. (1979). **Organizations and environments**. Englewood Cliffs Prentice - Hall.
- Bang Bua Thong New Municipality. (2024). Opening ceremony of the Life Insurance Waste Separation Bank Project. Retrieved from <https://www.bbt.go.th/news-detail?hd=10&id=13389>. (In Thai)
- Chicago Dery, D (1984). **Problem definition in policy analysis**. Kansas: University Press of Kansas.
- Frans Van Waarden (1992). Dimensions and types of policy networks. **European Journal of Political Research** Volume 21, issue 1-2.
- Kanlayaphat Pralomlak, Thanyarat Thittipongchaichan and Sthaporn Wichairam. (2023). Public participation in household waste management in Isan Subdistrict, Mueang Buriram District, Buriram Province. **Interdisciplinary Academic and Research Journal** Volume 3, Issue 5, 2023, pp.881-898. (In Thai)
- Klijn E.H. and J.F.M. Koppenjan. (2016). **Governance networks in the public sector**. London: Routledge.
- Klijn, E. H., & Teisman, G. R. (1997). Strategies and games in networks. In W. J. M. Kickert, E.-H. Klijn, & J. F. M. Koppenjan (Eds.), **Managing complex networks: Strategies for the public sector**. London: Sage Publication.
- Klijn, E. H., J. Edelenbos and B. Steijn (2010b). Trust in governance networks; its impact and outcomes, **Administration and Society**, 42 (2) : 193-221
- Lemaire, R. H., Provan, K. G., Mercken, L., Leischow, S. J. (2017). Shaping the evolution of the information flow: The centralizing mechanisms in the evolution of the north american tobacco quitline consortium. **International Public Management Journal**. 1(16) pp. 1-16.
- Natalia Levina and Emmanuelle Vaast. (2005). The Emergence of Boundary Spanning Competence in Practice: Implications for Implementation and Use of Information Systems. **MisQuarterly Journal**. Pp. 335-363
- Nontacha Manawisan. (2021). **Development of waste management model with community participation and network partners in Si Sa Ket Subdistrict, Na Noi District, Nan Province**. Nan: Environmental and Occupational Health Group, Nan Provincial Public Health Office. (In Thai)
- Paul Starkey. (1997). **Networking for Development**. International Forum for Rural Transport and Development. Cornell University.
- Paul Starkey. (1997). **Networking for Development**. International Forum for Rural Transport and Development. UK: Policy Press.

- Rungkan Phlai Kaew and Prapassorn Aksonphan. (2019). The results of solid waste management with community participation of Ban Na Subdistrict Municipality, Ban Na Derm District, Surat Thani Province. **Surat Thani Rajabhat Journal**, 5(2), 233-248. (In Thai)
- TAT Policy and Plan (2024). **TAT Enterprise Plan 2023 - 2027**. Bangkok: Bridge Connecting. (In Thai)
- Teisman, G. R. (1992). **Complex Decision making; a pluricentric perspective on decision making on spatial investments**. Gravenhage: VUGA.
- Thomas C. Benson. (1982). Five Arguments Against Interdisciplinary Studies. **Issues In Integrative Studies**. 1 (1982) pp. 38-48.
- Williams, P. (2012). **Collaboration in public policy and practice: Perspectives on boundary Spanners**. UK: Policy Press.